

Haziran 2023

TÜRKİYE UN SANAYİCİLERİ FEDERASYONU (TUSAF)
17.ULUSLARARASI KONGRE VE SERGİSİ
SONUÇ RAPORU
“Üretimde Teknolojik Dönüşümler ve Küresel Riskler”
22-25 Mayıs 2023, KKTC

Bilindiği üzere, Türkiye Un Sanayicileri Federasyonu (TUSAF), Dünyada son 9 yıldır ihracat liderliğini sürdürdüğümüz un sektöründe hizmet veren kuruluşları bir çatı altında toplayan, sürekli gelişim ve çözüm odaklı stratejiler hedefleyen, Türkiye'nin tüm coğrafi bölgelerine yayılmış firmaların kurdukları derneklerin üyelikleri ile kurulan bir çatı sivil toplum kuruluşudur. Bu bağlamda sektörle doğrudan veya dolaylı olarak temas halinde olan diğer kurum ve kuruluşlarla devamlı dirsek temasında olan ve sektörün ihtiyaçları doğrultusunda çalışmalarını yürüten TUSAF; 8 Derneği temsil ederek, kamu sektörü kuruluşları, diğer meslek kuruluşları ve sektör paydaşlarıyla iş birliği yapmaktadır.

TUSAF olarak bizler ülkemiz ve dünya un sanayisinin yanında sektör paydaşlarımıza da maksimum fayda sağlamak amacıyla her yıl uluslararası olarak düzenlediğimiz kongre ve sergimizin 17.sini “Üretimde Teknolojik Dönüşümler ve Küresel Riskler” temasıyla 22-25 Mayıs 2023 Tarihlerinde KKTC’de un, makarna ve yem sanayicilerini, tüccarları, tedarikçileri, değirmen makinecilerini ve fırıncılık mamulleri üreticileri, alanında uzman panelist ve yöneticiler ile kamu kurum ve kuruluşları yetkilileri ile birçok sektör paydaşlarını bir araya getirip, 1000’i aşkın ulusal ve uluslararası delegeyi ağırlayarak 40’dan fazla sergi alanının ev sahipliği yapmıştır.

Konuşmacılar ve davetlilerle birlikte iklim değişikliği, kuraklık, yeni ticaret dinamikleri, kısıtlı doğal kaynaklarla tarımsal üretimde gelecek stratejisi, hububat ve un piyasaları, dünya tahıl politikaları ve üretimde teknolojik dönüşümler, küresel riskler ve doğal afetlerin tarım ve gıda sistemine etkileri ile ticaret konularını masaya yatırıp, sektörlerin liderleriyle birlikte sorunların değerlendirilip çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

Bu kapsamda gerçekleştirilen kongreye ilişkin üzerinde durulan konular, sektörün sorunları ve çözüm öneri ile fırsatlar ve riskler 2023 sezonu ile 2024’e bakış açıları aşağıda bilgilerinize sunulmaktadır.

- 1. 6 Şubat 2023 Tarihinde yaşanan yıkıcı depremin etkileri değerlendirilmiş ve o bölgedeki un sanayicileri ve sektör paydaşlarının ihtiyacı olan destekler dile getirilmiştir. Bölgenin 7 milyon tona yakın üretim kapasitesiyle un sektöründeki yeri ve buğday üretiminin %17’sini karşıladığı belirtilerek riskler ortaya konmuştur.*
- 2. Gıda sanayisinin vazgeçilmez bir unsur olduğu gerçeğinden yola çıkılarak ilerleyen dönemlerde gıda krizin önüne geçmek adına yol haritasının tarımsal üretimde sürdürülebilirlik ve gıda güvenliği olduğunun altı çizilmiştir.*
- 3. İçinde bulunulan hasat sezonu şubat ayının sonuna kadar son 60 yılın en kurak aylarını görmüş olsa da mart ayında başlayan ortalamanın üzerindeki yağışlarla rekolte beklentileri 20 milyon tonu üzerine çıkmıştır.*
- 4. Üreticinin korunması adına 2022 hasat sezondan açıklanan buğday alım fiyatları ve prim desteği ile güçlenen üretim politikasının bu sezonda devam etmesinin ve tahıl koridoru ile yaşanan fiyat gerilemelerinin piyasayı olumlu etkilediği, üreticileri ve sanayicileri memnun edeceği dile getirilmiş*

ve ulusal ve uluslararası tahminler ve piyasa analizlerinin de verimli olması beklenen 2023 hasat sezonunun da piyasaların bu düşüş eğilimde olması öngörülmüştür.

5. 2022 hasat sezonunu resmi istatistiklere göre son 5 yılın en yüksek üretim miktarı olan resmi 19.5 milyon ton ile kapatıldığı, buna ek olarak son yılların en yüksek ihracat rakamı olan 3 milyon tonun üzerinde un ihracatıyla Türkiye'nin lider konumun taçlandırıldığı dile getirilmiştir.
6. Son yıllarda etkisini belirgin bir şekilde hissettiren iklim değişikliği ile başlayan, tüketim alışkanlıklarının değişimini hızlandıran pandemi ve akabinde yaşanan Rusya-Ukrayna Savaşı sebebiyle tüm dünyayı etkisi altına alan krizin, ülkeleri ve milletleri ciddi bir gıda yoksunluğuyla karşı karşıya getirdiği dile getirilmiş ve bu kapsamda tahıl koridoru anlaşmasının 2.kez uzatılmasıyla piyasalara güven verildiğinin altı çizilmiş, anlaşmanın sadece ticari bazlı bir anlaşma olmadığı ve aynı zamanda yoksul ülkelere gıdaya erişimi sağlayarak gıda krizinin önüne geçtiğinin altı çizilmiştir. Koridor ile bu zamana kadar 953 gemi ve 30,3 milyon ton tahıl çıkarılmış ve bunların %50'sinin mısır, %27'sini ise buğday olduğunun altı çizilerek bu sayede 16 milyar 800 milyon ekmeğin kazanıldığı, bu noktada BM ile birlikte hem insanı hem de ekonomik kaygılarla ticaretin sekteye uğramaması adına çalışmalar devam ettiği belirtilmiş ve sadece savaşlar için değil, doğal afetler içinde böyle bir uygulama hazırlığı içinde olmanın faydalı olabileceği söylenmiştir.
7. TMO tarafından yapılan açıklama da ise rekolte beklentisinin 20 milyon tonun üzerine çıktığı ve ofisin güçlü stoklarla hasat sezonuna hazırlıklı olduğu belirtilmiştir.
8. Pandemi ve Rusya-Ukrayna Savaşı ile birlikte tahıl lojistiğinin öneminin daha da arttığı belirtilerek bu alanda kritik bir konumda olan Türkiye'nin Dünyada bir gıda krizi yaşanmaması adına hayati bir rol üstlendiğine ve taşıma ve işleme kayıplarına %5-10 arasında sayılsa da zaman ve maliyetler eklendiğinde değer zincirinde çok daha fazla kayıplara yol açtığı belirtilmiştir.
9. Türkiye ve Dünya ekonomisi, bizleri bekleyen küresel riskler, değişen demografik yapı üzerinden durulmuş ve gelecekte tarımın ekonomideki payının oldukça yüksek olacağına altı çizilmiştir.
10. Küresel olarak tarımsal emtia fiyatlarının düşmeye devam ettiğini dile getirilmiş, bunun sebep olarak da yüksek devir stokları, Rusya'daki yüksek stok, ABD, AB, Kanada gibi ana üreticilerde üretim artışı beklentisi, iklim koşullarının genel olarak olumlu seyretmesi, emtia talebindeki düşüş ve Karadeniz tahıl koridorunun aksamalara rağmen açık olması sebep olarak gösterilmiştir.
11. Türkiye'nin 2023-24 sezonu için buğday ekilişlerinde geçen sezona göre % 2 ila %5 arasında bir artış görüldüğü, Ulusal Hububat Konseyi'nin ekiliş tahminini 7.3 milyon hektar olarak verildiği dile getirilmiş, Ülkemiz genelinde nisan ayı itibariyle yağışlarda normale göre %51, geçen yıl nisan ayına göre %100'ün üzerinde artışın memnuniyetle karşılandığı, TMO ve özel sektör devir stokları ile birlikte yüksek rekolte beklentisi dikkate alındığında ürün bolluğunun olduğu sıkıntısız bir sezon beklendiği belirtilmiştir.
12. Üreticilerin yüksek miktarda değerli varlıklara sahip olmaması sebebiyle, elektronik ürün senetlerinin kredilendirilmesinin öneminin altı çizilerek, hububat piyasalarında ürün çeşitliliğinin artırılıp, üreticinin finansmanının sağlanmasının kritik olduğu ve vadeli işlem piyasalarının tarım ürünlerinde başlatılması önemli olduğu belirtilmiştir.

- 13.** Tarım politikaları oluşturulurken piyasaların öngörü sağlaması ve özel sektörün kendini konumlandırabilmesi amacıyla hasat sezonu öncesi fiyatların açıklanmasının önemli olduğu, toplu politikalar yerine ürün bazlı politikalar uygulanmasının üretimi arttıracığı, küçük arazilerin özel sektörün de desteğiyle toplulaştırılarak üretim çiftliklerine dönüştürülmesinin üreticiyi ve piyasayı olumlu etkileyeceği belirtilmiştir.
- 14.** İklim değişikliği, kuraklık ve özellikle de bizleri önümüzdeki 10 yıl gibi kısa süre içinde büyük bir su krizi beklediğinin altı çizilerek, bekleyen bu su krizine istinaden, sulamayı azaltıp organik maddeyi arttırmak ve sulu alanlarda hububat ekimini arttırmasının önemli olduğu ve uzak veya yakın ülkelerde de ekim alanlarımızı arttırmak adına arazi kiralınması değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
- 15.** Uluslararası Hububat konseyine(IGC) göre 2023/24 dünya toplam hububat üretiminin 2.291 milyon ton, ticaretin 407 milyon ton, tüketimin 2.293 milyon ton, stokların ise 581 milyon ton düzeyinde olacağı, 2023/24 dünya toplam buğday üretiminin 787 milyon ton, ticaret hacminin 193 milyon ton, tüketimin 794 milyon ton, stokların ise 277 milyon ton düzeyinde olacağını beklediği belirtilmiş ve Amerika Tarım Bakanlığı (USDA) Raporu'na göre ise; küresel buğday üretimi bir önceki yıla göre 1,5 milyon artışla ,en büyük artışın Arjantin'de olduğu tahmin edildiği ve Hindistan'ın üretimi % 6 artış göstereceği, Avrupa Birliği'nde üretimin, İspanya hariç tüm bölgede olumlu hava koşullarıyla artması beklediği, Kanada' da ise rekora yakın bir üretim olacağını öngörülüyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise %1 artışın öngörülüyor, Rusya'nın azalan alan ve verimle birlikte üretimde %11, Avustralya'da %26, Ukrayna'da ise %20'den fazla düşüş kaydetmesi beklediği belirtilerek Küresel buğday tüketiminin geçen yıla göre 2,9 milyon artışla 789,5 MT olmasının öngörülüyor söylenmiştir.
- 16.** UHK 2021/22 rekolte tahmin raporlarında buğday ekim alanı 7,1 milyon ha olarak öngörülüyor ve bu üretim yılında girdi maliyetlerindeki artış dikkate alınarak verilen taban fiyat, fark ödemesi ve artırılan tarımsal destekler üretici memnuniyetine yansıdığı ve buğday ekimlerinde artış olarak kendini gösterdiğinin altı çizilmiş ve 2022-23 üretim yılında 7,3 milyon ha buğday ekilişinin olduğu öngörülüyor belirtilmiştir. Ekim alanlarındaki değişim, yağış miktar ve dağılımları ile verime etken faktörlerle birlikte değerlendirildiğinde buğday rekoltesinin uzun yıllar ortalamasına göre; Akdeniz Bölgesinde aynı düzeyde kalacağı, Ege ve Marmara Bölgelerinde sırasıyla %2 ve %5 oranlarında azalacağı, İç Anadolu Bölgesinde %5 artacağı, Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde %7'şer artacağı, Karadeniz Bölgesinde %15 artacağı öngörülüyor ve bölgesel bu değerlendirmeler ışığında bu üretim sezonundaki rekoltenin, uzun yıllar ortalamasına (20 milyon ton) göre %3,75 artarak 20,750 milyon ton olarak gerçekleşebileceği söylenmiştir.
- 17.** Arpa ekim alanlarının ise 2022-23 üretim yılında TÜİK'in geçen yılki verisi düzeyinde 3.1 milyon ha olarak öngörülüyor, uzun yıllar ortalaması 8 milyon ton arpa üretimi dikkate alındığında, bu sezonda arpa üretiminin %7,5 artışla 8,6 milyon ton olacağı tahmin edildiği söylenmiş ve 2022-23 üretim sezonunda 98.000 ha alanda yulaf ekileceği, üretiminin uzun yıllara göre aynı düzeyde kalacağı ve yulaf üretiminin 215.000 ton olarak gerçekleşebileceği değerlendirilmiştir. 2022-23 üretim yılında 115.000 ha civarında çavdar ekileceği, çavdar üretiminin uzun yıllara göre %7 artışla, 300.000 ton olabileceği öngörülmüştür. Tritikale üretim alanındaki %5 artış da dikkate alınarak (105.000 ha), 2022-23 tritikale üretim rekoltesinin uzun yıllar düzeyine göre %11,6 artarak 335.000 tona ulaşabileceği değerlendirilmiştir.

18. Gıda güvenliği ve bizi bekleyen riskler olarak bakıldığında gıda krizine yönelik olarak ülkemizde üretilen ekmeğin %5,9'u israf edildiğinin altı çizilerek, bu oranın yaklaşık parasal değerinin ise yıllık 5 Milyar TL olduğu söylenmiştir.
19. Üretimi ve kaliteyi arttırmak ve tarım politikalarını geliştirmek adına, su yetersizliği olan havzalara dış havzalardan su getirme projeleri yeniden gözden geçirilmesi ve devam eden baraj, gölet projeleri hızla tamamlanması gerektiği, Ülkemizde her yıl yaklaşık 3,5 milyon hektar alan nadasa bırakılan alanların nadas yılında daha seyrek ekilerek; serin iklim tahılları, kışlık baklagil yem bitkileri, nohut ve mercimek gibi tane baklagiller, ayçiçeği ve aspir gibi yağ bitkilerinin yetiştirilmesi teşvik edilmesi gerektiği, geçen üretim sezonunda Konya'nın 3 ilçesinde pilot olarak uygulanan, bu yıl il genelinde uygulamaya konulan buğdayda gelir koruma sigortası uygulamasının ülkesel olarak uygulamaya geçilmesinin önemli olduğunun altı çizilmiştir.
20. Köy nüfusunun boşalmasını ve yaşlanmasını önleyecek sosyal projeler acilen etkin bir şekilde uygulamaya konulması gerektiği, tarımda yağışlardan ve sudan yararlanmayı da azaltan organik madde eksikliği üzerine organik gübre ve organomineral gübre desteğinin artırılması gerektiği ve ülkemiz sulanan tarla bitkileri alanlarında dört yıllık ekim nöbeti bildirim uygulamasına gidilmesi ve bu uygulama teşvik sistemi ile artırılması gerektiğinin altı çizilmiştir.
21. Üreticilerin birlikler, kooperatifler halinde yenilebilir enerji yatırımları teşvik ederek, tarımsal enerji maliyetinin düşürülmesi sağlanması gerektiği bildirilmiştir.
22. Dünyanın en eski sanayi kolu olan değirmencilik son 300 yılda büyük gelişim gösterdiği, sektörün, dünyanın Endüstri 5.0'a doğru ilerlediğini, Türk değirmencilik sektörünün de bu teknolojik değişim ve dönüşüme ayak uydurması gerektiğini ifade edilmiş ve değirmencilik sektörü paydaşlarına yaşlı gıdaları, bebek yemekleri, fonksiyonel gıdalar, hazır gıdalar gibi alanlarda ar-ge ve yatırım yapılması gerekliliği tavsiyesinde bulunulmuştur.
23. Tarım ve gıda üretiminde dünyayı bekleyen riskler; iklim değişikliği, nüfus artışı, monopolleşme, küresel gıda ticaretinde belirsizlik, göç, yaşanan tarım nüfusu, fiziki/ticari savaşlar ve salgın hastalıklar olarak sıralanmış, ülkelerin gıda güvencesi oluşturmada hazırlıklı olmaları gerektiği, sürdürülebilir gıda güvencesinin anahtarının da dönüşümde olduğunun altını çizilerek, dönüşüm gereken alanların politika, bilim, teknoloji ve insan kaynakları olduğu belirtilmiştir.
24. Doğru adımlar atıldığı takdirde Türkiye'nin buğday ithal etmeye ihtiyacı kalmayacağı ve sadece toprağın organik maddesinde %20 iyileştirme, sıkışan tahıl topraklarının 3 yılda bir kez patlatılması ve toprağın su tutma kapasitesinin %10 iyileştirilmesi sayesinde buğdayda en az yüzde 40 verim artışı elde edilebileceğinin altı çizilmiştir.
25. Dünyanın bir numaralı buğday ihracatçısı Rusya'nın 2023-24 sezonuna dair son rekolte ve ihracat öngörülerine bakıldığında, Rusya'nın buğday üretim tahminini 84 milyon tondan 86 milyon tona yükseldiği açıklanmış, Rusya'nın buğday ihracatı tahmininin de 47 milyon tondan 47,5 milyon tona çıkarıldığı, Rusya'dan Türkiye'ye yapılan buğday sevkiyatları menşeinin de Azak Denizi'ndeki limanlardan Karadeniz limanlarına doğru radikal bir şekilde kaydığına dikkat çekilmiştir. Uluslararası tahıl devleri Viterro, Cargill ve LDC'nin Rusya'daki faaliyetlerini durdurma kararına dikkat çekilmiş ve bu karara rağmen yerel tahıl ihracat pazarının oldukça rekabetçi olmaya devam ettiği, söz konusu üç şirketin Rusya'nın Karadeniz limanlarından ihraç edilen tahılın %20'sini, devlet kontrolündeki Demetra ve OZK'nın ise yaklaşık %40'ını gerçekleştirdiği bildirilmiştir.

26. 2001'de 10 milyon tondan daha az mısır ihraç eden Brezilya'nın son 22 yılda mısır ihracatını %682 oranında artırdığı, Brezilya'nın bu yıl 49 milyon ton mısır ihraç ederek dünyanın lider mısır ihracatçısı ABD'yi tahtından indirmesini beklendiği belirtilmiş ve ABD mısır ihracat öngörüsü ise 46 milyon ton olarak verilmiştir. Brezilya iki yıl içinde mısır ihracatındaki liderliğini pekiştirebileceğinin altı çizilerek aynı süreçte ABD'nin ihracatının ise 47 milyon tonda kalmasını beklendiği belirtilmiştir.
27. 2023-24 sezonunda küresel durgunluk riski, tedarik zinciri endişeleri ile emtia fiyatlarında ocak fiyatlarından sonra düşüşe geçiş, ekonomik dalgalanmalar, mısırdaki yaşanan talep zorlukları ile değerlendirildiğinde, küresel borçlanmanın yılın ilk çeyreğinde geçen yıla göre artış gösterdiği, ABD'nin soya ve mısır ekiminde oldukça iyi bir başlangıç yaptığı, buğday ihracatında hedefin %28 daha düşük seyrettiği ve önümüzdeki dönemlerde de piyasayı talep zorlukları, Finansman maliyeti, faiz ödemeleri, likidite eksikliği ve kredi sınırlamaları sebebiyle zorlukların bekleyebileceği belirtilmiştir.
28. Tarımsal üretimde elde edilen deneyimin diğer gıda üreticileri ile paylaşılmasının ve israfın önlenmesi, depolama ve saklamada, Yeni gıdalar ve ürünler geliştirmede yapay zekanın önemine ve işlevine değinilmiştir. Bu noktada disiplinler arası çalışma, sektörel iş birliğinin önemi vurgulanmıştır.
29. Dikey tarımla yakalanan verimliliğin çok önemli olduğu, başlangıç uygulamaları maliyetleri gözükse de 2027'den sonra dikey tarıma geçişin artacağı ve fiyatların normal seviyeye gelebileceği vurgulanmış, yapay zeka desteğiyle üretimi artırıp karbon ayak izinin azaltılabileceği, daha dirençli ürün çeşitleri geliştirmek için büyük miktarda veriyi analiz edebilmekte yardımcı olabileceği, robotlar ve dronlar ile ekinler ve toprak koşulları hakkında kolay veri toplanabileceği, üreticiler için doğru ekim, ilaçlama ve hasat zamanlarının belirlenebileceği, görüntü tanıma algoritmaları aracılığıyla hastalıkları ve zararlıları erken tespit ederek, patojenler ciddi hasara yol açmadan önce çiftçilerin önleyici tedbirler almasına yardımcı olabileceğinin altı çizilmiş ve gıda tedarik zinciri kesintilerini önlemek için iklim risklerini tahmin etmekte ve yönetmekte, gıda üretiminden kaynakların kullanımını optimize etmekte, daha az çevresel etkiye yol açan besin ve su kullanımını azaltarak aşırı üretimi önlemek için talebi tahmin ederek gıda israfını azaltmakta büyük bir güç olabileceği belirtilmiştir.
30. Doğal afetlerin tarım ve gıda sistemine etkileri değerlendirilmiş, sadece savaşlar için değil özellikle iklim değişikliği ile artan doğal afetler içinde her ülkenin hazırlıklı olması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

Haluk TEZCAN
Yönetim Kurulu Başkanı